

Atskaite par dalību COPA/COGECA un Eiropas Komisijas
rīkotajā darba grupā:

Augļi un dārzeņi

06.- 07.11.2012., Brisele

**Izskatāmais jautājums: Darba grupas pozīcijas par TKO reformu dārzkopības
sektora melnraksta izskatīšana**

Rezumējums:

Pēc Dantīna ziņojuma iepriekšēja TKO regulā jāveic ap 2000 labojumu visos sektoros, Augļu un dārzeņu grupas priekšlikumus COM plāno izskatīt novembrī. Lielākais uzsvars tiek likts uz krīzes novēršanas mehānisma pilnveidošanu, turpmāku atbalstu RO no 1.pilāra līdzekļiem, kopējo kvalitātes standartu atjaunošanu, veco valstu pārstāvji vēlas pārējas laiku no pastāvošās TKO uz jauno, jo mainās prasības Darbības programmām.

Spāņi vēlas, lai starpnozaru organizācijas (izejvielu un pārstrādāto produktu ražotāji) tiktu pielīdzināti RO atbalsta ziņā. Angļi ierosina, lai COM organizētu augļu/dārzeņu tirgus monitoringu un cenu attīstības prognozes. Itāļi piedāvā atdalīt krīzes novēršanu no Darbības programmām un veidot atsevišķu krīzes fondu. Galvenā problēma pašlaik ir tā, ka pastāv trīs veidu krīzes:

- 1) Īslaicīgs pārprodukcijas krīzes, kuru ir iespējams novērst ar labāku plānošanu, nenovākšanu, tirgus prognozēm un citiem instrumentiem,
- 2) dabas apstākļu – sausums, vētras, plūdi u.t.t. - radītas krīzes, kuras būtu iespējams novērst ar apdrošināšanu (ja atradīsies drosmīgi apdrošinātāji),
- 3) patērētāju uzticības krīzes, kā E.coli pērn izraisīta krīze. Šo, 3.veida krīzi nav iespējams kompensēt no Darbības programmu līdzekļiem, kā arī nav iespējams apdrošināt. Šeit ir nepieciešams speciālais COM palīdzības fonds.

Izskan priekšlikums TKO regulā paredzēt iespēju RO locekļiem atteikties no Atdalītā platību maksājuma saņemšanas, jo šādā veidā būs iespējams izvairīties no „zaļās komponentes” un SA prasību ievērošanas. Lai ražotāji paši lemj, vai tiem pieteikties uz APM vai nē.



Izskatāmais jautājums: Bioloģiskā audzēšana

Rezumējums:

Šī gada martā Austrijas zinātnieki prezentēja jaunu audzēšanas metodi siltumnīcās, kas pēc būtības ir bioloģiska, bet ne visai atbilst pašreizējas regulas prasībām. Pašlaik tiek strādāts pie jaunas regulas, kas noteiks prasības bioproduktu ražošanai, marķēšanai un kontrolei un ir paredzēts iestrādāt tajā arī šo metodi. Pozitīvu atzinumu ir sniegusi 40 ekspertu komisija. Latvijas bioloģiskiem audzētājiem šāda audzēšanas metode būtu izdevīga. Tāpat ir gaidāmi grozījumi regulas I pielikumā.

Nevienam no klātesošiem nebija komentāru šinī jautājumā. Franču sēņu audzētājus uztrauc jautājums par bioloģiskiem substrātiem sēņu audzēšanai, pagaidām jautājums nav skaidrs.

Izskatāmais jautājums: Augstā līmeņa forums

Rezumējums:

Ir iesūtīts dokuments par Augstā līmeņa foruma priekšlikumiem pārtikas ķēdes darbības uzlabošanai. Tiek piedāvāts Labas tirdzniecības prakses kodekss un iesaistīto tirgus operatoru brīvprātīga reģistrācija speciāli šīm mērķim izveidotājā mājas lapā, kā arī trīs iespējas savstarpējo strīdu risināšanai.

- 1) Ražotājs un tirgotājs var paši vienoties savā starpā,
- 2) tie var pieaicināt neatkarīgo vidutāju, kura viedoklis nav saistošs abām pusēm,
- 3) tie var pieaicināt arbitru, kura lēmums būs saistošs.

Tāpat ir paredzēta uzraudzība no valsts puses un strīdu izšķiršanas kārtība.

Kodeksa angļu versija tiks prezentēta 29.novembrī un līdz 2012.g. beigām tai jābūt pārtulkotai visas ES-27 valsts valodās. Līdz 2013.g. janvāra beigām tulkojumiem jābūt izredīgātiem. Mājas lapai jābūt gatavai līdz 2013.g. februāra beigām, tā saturam pilnībā ievadītam līdz marta beigām. Tirgus operatoru reģistrācija tiek plānota, sākot ar 2012.g. jūliju, bet brīvprātīgie to varēs darīt jau no aprīļa. Pašlaik tiek cerēts, ka tirgus operatoriem dalība Labas prakses kodeksā nesīs kaut kādas priekšrocības, bet man palika neskaidrs, kādas tieši?

Pagaidām šķiet, ka tas viss ir diezgan samākslots risinājums, kuru noteikti vajadzēs pilnveidot.



Izskatāmais jautājums: Publiskās konsultācijas par TKO reformu augļu un dārzeņu sektorā

Rezumējums:

Šī gada jūlijā COM mājas lapā tika atvērtas publiskās konsultācijas par TKO reformu Augļu un dārzeņu sektorā, kas noslēdzas septembra sākumā. Aktivitāte bija zema, tika saņemtas 140 atsauksmes, galvenokārt (98) no sabiedriskajām organizācijām, tikai 11 no zemniekiem (vasarā jau zemniekiem nav laika, turklāt lielākā daļa augļu valodu nezin). No Latvijas bija tikai viena atsauksme (LOSP pēc mūsu priekšlikumiem), savu viedokli iesūtīja arī Copa/Cogeca darba grupa „Augļi un dārzeņi” (arī tur Latvijas viedoklis tika ņemts vērā). Konsultācijās tika piedāvātas vairākas TKO reformas iespējas, no tām 3. un 4. tika kategoriski noraidītas, jo izjauc godīgo konkurenci. Par labāku tika atzīta 2.iespēja – saglabāt esošas RO un veicināt jaunu RO izveidi. Tiek diskutēts atbalsta lielums (4.1 vai 4.6% no RO apgrozījuma) un tā sadale starp TKO līdzekļiem un biedriem. Pašlaik tiek piedāvāti varianti 50:50 ES-15 un 80:20 jaunajās DV. Tāpat tiek paredzēts atbalsts RO un sīkražotāju sadarbībai ar mērķi ar laiku iesaistīt sīkražotājus RO (tiesa, Holandes pieredze liecina, ka lielas RO cenšas atbrīvoties no mazākiem ražotājiem.) Piedāvā neorganizētiem ražotājiem līdzdalību krīzes novēršanas pasākumos. (Šeit mūsu esošajām RO un RG jābūt uzmanīgiem, atbalsts neorganizētiem ražotājiem nedrīkst nākt no RO līdzekļiem, tikai no kādā citā, iespējams, ES fonda.)

Dažu valstu pārstāvji iebilst pret lielāko atbalstu jauno DV RO, motivējot, ka jaunajās DV pašizmaksas tāpat ir zemākas.

Atkal tiek runāts par krīzes pārvaldīšanas mehānismiem, to atšķirīgiem veidiem un RO asociācijām, t.sk starpvalstu (mums tas pagaidām nav aktuāli, bet potenciāli šādas ROA var radīt lielu konkurenci mūsu ražotājiem).

Tādām krīzēm, kā E,coli gadījumā 100% atbalstam būtu jānāk no atsevišķa ES fondā un tam jābūt pieejamam arī starpnozaru organizācijām.

Runājot par pārstrādāto augļu un dārzeņu produktu izņemšanu no tirgus, tiek prasīts kompensēt ne tikai svaigo izejvielu, bet pārstrādāta produkta vērtību.

DG AGRI jau labu laiku strādā sadarbībā ar citiem DG, lai novērtētu jaunā TKO ietekmi uz citiem sektoriem un plāno pabeigt šo novērtējumu (impact assesment) līdz 2013.g. martam un tad sniegt ziņojumu Parlamentam un Padomei. Cer pabeigt jauno TKO regulu līdz 2013.g. beigām.



Dažu DV pārstāvji ierosina iestrādāt iespēju esošajām Darbības programmām tekoši pāriet uz jauno regulējumu pēc to beigām (Darbības programmas tiek izstrādātas 5 gadiem un dažām RO var gadīties, ka jauna TKO regula stāsies spēkā, kamēr apstiprināta Darbības programma vēl nav pabeigta. Latvijā jāpaseko, lai nacionālajā stratēģijā paredz, ka apstiprinātas Darbības programmas nosacījumi netiek mainīti līdz tās pabeigšanai.)

Dažas DV uzskata, ka jāmaina „zaļās komponentes” nosacījumi RO gadījumā, jo vides prasībām tāpat tiek atvēlēts daudz līdzekļu. Tāpat jēdzieni „produkta kvalitāte” un „vides prasības” kļūst arvien tuvāki. No otrās puses, tiek izteiktas bažas par obligāto integrētās augu aizsardzības ieviešanu ar 2014.g., jo daudzās valstīs daudzi zemnieki tām nav gatavi. Vienlaikus mainot tik daudz prasību, tiek par daudz apgrūtināta zemnieku dzīve.

Tāpat vairāku valstu pārstāvji (arī mēs) iestājas, ka 7% neapstrādātas zemes augļu un dārzeņu gadījumā ir par daudz un piedāvā novirzīt šo prasību uz 2. pīlāru.

Izskatāmais jautājums: „Skolas auglis” (prezentācija)

Rezumējums:

Ar 3 gadiem programmas nepietiek, lai varētu izdarīt secinājumus par tās ietekmi uz bērnu veselību un ēšanas paradumiem. No 24 DV lielākais uzsvars pētījumā tika likts uz 10 DV un programmas gaitu 2010./2011.m.g., kad programma jau pilnībā darbojās. Piedāvāto produktu izcenojumi svārstās pa valstīm no 0.90 EUR/kg līdz 7.00 EUR/kg. Pašas efektīvākas programmas ir Igaunijā, Luksemburgā un Latvijā, ņemot par efektivitātes kritēriju produktu cenu un izdalīto porciju skaitu. Vidēji ES finansējums tika izmantots par 61.6% (Latvijā gan izmantoja visu), augļus un dārzeņus faktiski saņēma tikai 25% mērķa auditorijas. Daudzās valstīs tiek izmantoti arī vecāku līdzmaksājumi un sabiedriskais līdzfinansējums. Tiek gaidīta finansējuma palielināšanās pēc 2013.g., bet daudzās valstīs ir grūtības ar izglītojošiem pasākumiem. Skolas bieži vien izturas pasīvi. Pagaidām vēl par agru spriest, vai un kā „Skolas auglis” ietekmē bērnu un to vecāku ēšanas paradumus. Skaidrs, ka ģimene pagaidām ietekme tos vairāk, kaut gan Polijā augļu patēriņš bērnu vidū palielinājās par 21%. Savukārt dažādu uzskodu (čipšu, šokolādes) patēriņu „Skolas augļa” programma neietekmēja. Šis pētījums tiks izmantots par pamatojumu „Skolas augļu un dārzeņu” programmas turpināšanai pēc 2013.g. Programmas paplašināšanu ierobežo loģistika un atskaišu daudzums.

Ierosina nacionālās stratēģijas pārveidot par vairāk ilgtermiņa ievirzītām, tāpat iesaka paplašināt mērķa auditoriju. Ierosina pielietot ilgāku izdales periodu, paplašināt piedāvāto produktu skaitu līdz 5-10, liekot uzsvāru uz vietējiem produktiem un to ražošanas metodēm (priekšroka dodama integrēti un bioloģiski audzētiem), lielāku uzmanību pievēršot bērniem no maznodrošinātām ģimenēm.



Tiek strādāts pie „Skolas piena” un „Skolas augļu un dārzeņu” programmu tuvināšanas administrēšanas jomā.

Izskatāmais jautājums: „Mazo lietojumu” ziņojums

Rezumējums:

Pašlaik ES līmenī tiek veidots sekretariāts no 3 valstu pārstāvjiem (Francija, Nīderlande, Dānija), kas koordinēs darbu „mazo lietojumu” produktu izpētē, reģistrācijā u.t.t. Šī sekretariāta darbu finansēs COM ar DV līdzfinansējumu (nedrīkst pieļaut, lai Latvijā līdzekļu trūkuma dēļ atteiktos no sadarbības). Oficiālas konsultācijas ar citiem DG ir paredzētas līdz 19.novembrim, tad COM pabeigs ziņojumu par šo jautājumu.

Kopsavilkums/ leteikumi nākamajam darbam:

Pašlaik ir svarīgi:

Bioloģiskiem audzētājiem atbalstīt austriešu priekšlikumu par organisko substrātu lietošanu siltumnīcās, arī audzējot ārpus augsnes.

„Latvijas dārzniekam” un LAAS sekot TKO reformas priekšlikumiem attiecībā uz RO un laikus reaģēt, sadarbojoties ar ZM.

„Latvijas dārzniekam” un LAAS laikus ietekmēt „Skolas augļa” plānošanu nākamajā mācību gadā un plānošanas periodā, paredzot transporta izmaksu palielināšanos.

„Latvijas dārzniekam” un LAAS sadarboties ar VAAD „mazo lietojumu” problēmas risināšanā.

Marija Gailīte

Paraksts



PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA